

21.9.2023

Maa- ja metsätalousministeriö

Viite

Lausuntopyyntö 22.8.2023

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta annetun lain muuttamisesta

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa otsikossa mainitusta asiasta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta annettua lakia siten, että Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston Suomen ohjelman 2021–2027 tarkastusviranomaistoiminta siirretään maa- ja metsätalousministeriön sisäisen tarkastuksen yksiköstä valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä toimivaan tarkastusviranomaisyksikköön 1.1.2024 alkaen.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta annetun lain (997/2021) 2 § 1 momentti, 25 § ja 28 § 1 momentti ja lisättäväksi lakiin uusi 2 a §. Valtiovarainministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

- lakia saattaa olla tarpeen muuttaa myös 24 §:n ja 28 § 2 momentin osalta
- tekstissä syytä tarkastaa tarkastusviranomaiselle siirtyneet rahoitusohjelmat
- perustelutekstissä horjuvuutta sen suhteen, milloin puhutaan VMstä ja milloin VVC:ssä sijaitsevasta tarkastusviranomaisyksiköstä.

24 §:n tarkastustarve

Voimassa olevan lain 24 §:ssä on säädetty Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston hallinnointiin käytettävän tietojärjestelmän ja sen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjyydestä. Siinä yhteisrekisterinpitäjiksi on säädetty viranomaiset, jotka tosiasiallisesti ylläpitävät tietovarannon rekisterejä ja käyttävät niiden tietoja laissa annetuissa tehtävissä. Voimassa olevan lain 24 §:n 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä kehittämis- ja hallintokeskus ovat tietojärjestelmän ja sen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä.

Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan määritelmäluettelon 7 kohdan mukaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Tämän lisäksi määritelmän mukaan rekisterinpitäjä voidaan määrittää myös unionin tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jos käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä.

Mikäli vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ne ovat tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mukaisia yhteisrekisterinpitäjiä. Euroopan tietosuojaneuvoston suuntaviivojen 07/2020 mukaan yhteisrekisterinpitäjien tunnusmerkit voivat täytyä, jos käsittelytoimen tarkoitusten ja keinojen määrittämiseen osallistuu useampi kuin yksi toimija. Yhteisrekisterinpitäjyyden olemassaolon yleisenä kriteerinä on, että osapuolten suorittamat käsittelyt ovat erottamattomasti sidoksissa toisiinsa ja ne sisältävät yhteisten tarkoitusten ja keinojen määrittämisen. Tämän lisäksi yhteisrekisterinpitäjyys edellyttää yhteisrekisterinpitäjien vastuualueiden, roolien ja suhteiden määrittelyä. Lisäksi järjestelyn keskeinen sisältö on asetettava rekisteröidyn saataville.

Silloin kun luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, viranomainen, virasto tai muu elin, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun, kyseinen taho on tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 8 alakohdan mukainen henkilötietojen käsittelijä. Henkilötietojen käsittelijä ei itse päättää käsittelyn oikeudellisista perusteista tai tarkoituksista, vaan käsittelijä noudattaa käsittelyssä rekisterinpitäjän antamia ohjeita.

Tarkastusviranomainen on hallintoviranomaisesta riippumaton toimija ja käsittelee tietoja omien tehtäviensä toteuttamiseksi, eikä käsittele henkilötietoja hallintoviranomaisen lukuun, valvonnan alaisena tai ohjeiden mukaisesti. Näin ollen tarkastusviranomaisen henkilötietojen käyttö ei vastaa tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 8 alakohdassa määritetyllä tavalla henkilötietojen käsittelijän tehtäviä.

Koska tarkastusviranomainen käyttäisi järjestelmää ja käsittelee sen sisältämiä henkilötietoja itsenäisesti lakisääteisten tehtäviensä mukaisesti, on pääteltävissä, että tosiasiallisesti tarkastusviranomainen toimii oman toimintansa yhteydessä muodostuvien ja käsiteltävien henkilötietojen rekisterinpitäjänä. Euroopan tietosuojaneuvoston suuntaviivoissa 07/2020 todetaan, että ”rekisterinpitäjän toimivalta voidaan määritellä laissa tai se voi perustua tapauksen tosiseikkojen tai olosuhteiden analyysiin.” Siten tietosuoja-asetus ei suoraan edellytä rekisterinpitäjästä säättämistä.

Toisaalta, siinä tapauksessa, että siitä on säädetty kansallisesti, on säännöksen oltava riittävän kattava. Näin ollen 24 §:ää olisi syytä muuttaa tarpeellisessa määrin ja lisätä aikakin 3 momenttiin tietojärjestelmän käyttäjäksi valtiovarainministeriö.

28 §:n 2 momentin tarkistus

Lakiehdotuksessa esitetään lisättäväksi 28 § 1 momenttiin valtiovarainministeriön oikeus tehdä tuen myöntämiseen, maksamiseen ja käyttöön liittyvien edellytysten ja ehtojen noudattamisen valvomiseksi tuen myöntäjiin ja saajiin kohdistuvia tarkastuksia.

Sen lisäksi olisi syytä tarkistaa saman pykälän 2 momentti, jossa viitataan lain 2 §:ssä mainitun tarkastusviranomaisen oikeudesta valtuuttaa toinen viranomainen tai riippumaton tilintarkastaja tarkastamaan tuen saajan toteuttamat toimenpiteet sekä tuen myöntämiseen liittyvät menettelyt tarkastusviranomaisen laatiman tarkastusstrategian mukaisesti. Koska lausuttavana olevassa hallituksen esityksen luonnoksessa esitetään lakiin lisättäväksi uusi 2 a §, jossa säädetään valtiovarainministeriön toimisesta yleisasetuksen 71 artiklassa tarkoitettuna tarkastusviranomaisena, olisi 28 §:n 2 momentissa viitattava 2 §:n sijaan 2 a §:ään.

Muuta

Luonnoksessa on todettu, että ohjelmakaudelle 2021–2027 EU-rahastojen tarkastustoimintaa on haluttu keskittää siirtämällä useiden eri ohjelmien tarkastusviranomaisen tehtävät Valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminnossa sijaitsevaan tarkastusviranomaisyksikköön. Tekstiä on syytä tarkistaa sen suhteen, mitä rahastoja tarkastusviranomaisyksikkö tarkastaa tällä hetkellä.

Yksikkö vastaa ohjelmakaudella 2021–2027 Suomen rakennerahasto-ohjelman (EAKR, ESR+, JTF), sisäasioiden rahastojen (AMIF, ISF ja BMVI) ja Central Baltic Interreg -ohjelman tarkastusviranomaistehtävistä, toimii brexit-mukautusvarauksen riippumattomana tarkastuselimenä sekä vastaa EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) tarkastuksista.

Tarkastusneuvos

Kari Rouvinen

Ylitarkastaja

Anna-Liisa Tanskanen

VN/23940/2023-VM-11

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: